

Administrationen af Værgemålsområdet

20. december 2023

Problem

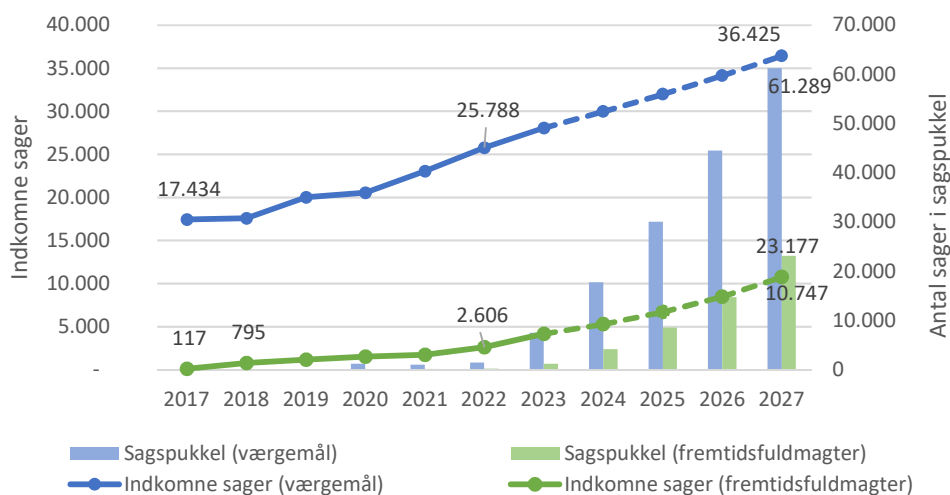
Antallet af ansøgninger om værgemål og papirbaserede fuldmagter er stigende, hvorfor den udførende myndighed, Familieretshuset, nu reelt kun er i stand til at behandle de allermest akutte sager. Følgelig er ventetiderne steget markant for bl.a. ældre og digitalt udsatte borgere, sagerne ophobes, og mere end hundrede kontakter dagligt Familieretshuset for at spørge til deres sag. Tillige føres der reelt kun et sporadisk tilsyn med værgerne med øget risiko for svig og misbrug til følge. Situationen udgør en helt uholdbar retstilstand for de berørte borgere, der de facto er afskåret fra at kunne disponere over egen formue, og er grænsende til administration i strid med blandt andet god forvaltningsskik.

Situationen omtales i stigende grad i pressen og har affødt spørgsmål fra Folketinget til justitsministeren, der har ressortansvaret for Værgemålsloven. Ventetiden, sagsophobningen og telefonopkald vil i væsentlig grad fordyre omkostningerne pr. sag.

Baggrund

Et *værgemål* betyder, at der udpeges en person til at varetage en borgers interesser, hvis vedkommende ikke er i stand til at tage vare på egne økonomiske eller personlige forhold. En *fremtidsfuldmagt* er et privatretligt tilbud, hvor en borger på forhånd kan udpege, hvem borgeren ønsker skal varetage borgerens interesser, når denne ikke længere kan selv. Udviklingen i begge sagstyper er vist og fremskrevet i fig. 1.

Figur 1 Udvikling i og fremskrivning af indkomne sager og sagspukkel 2017-2027

Antallet af *indkomne* sager om værgemål er steget med 48 pct. fra 17.434 i 2017 til 25.788 sager i 2022 og forventes at stige til 36.425 i 2027. Tilsvarende er antallet af indkomne sager om oprettelse af papirbaseret fremtidsfuldmagt steget med 228 pct. fra 795 i 2018 til 2.606 sager i 2022 og forventes at stige til 10.747 i 2027.

Som konsekvens heraf forventes *puklen* af sager at stige fra 1.169 sager i 2020 til 61.289 sager i 2027 og fra 13 fremtidsfuldmagtssager i 2017 til 23.177 sager i 2027. Det stigende antal sager er således ikke fulgt op af øgede ressourcer, og Familieretshuset har kun midlertidigt kunne allokere flere årsværk end forudsat i styrelsens bevilling til at behandle livsnødvendige forhold for den værgede, fx salg af fast ejendom og indskud til lejebolig, og lovbestemte frister, fx flytning uden samtykke og aktindsigtssager.

Øvrige sager om fx frigivelse af midler til budgetunderskud, brug af indtægt og formue til eksempelvis nødvendig sundhedsbehandling for diabetikere, hjælpemidler og ferier samt regnskab, båndlagt arv og børnepension har derfor ventetider på op til 2½ år (126 uger). Det betyder, at den værgede selv eller den værgedes pårørende i praksis ikke kan disponere over den værgedes formue, medmindre der begås lovbrud ved at forfalske underskrifter eller ved at anvende værgedes MitID uden tilladelse.

Tilsynet med svig og misbrug af den værgedes midler vurderes tillige at være helt utilstrækkeligt i forhold til risikoen for uoprettelige økonomiske tab for de værgede, da tilsynet kun foretages i helt særlige risikosager og kun med afsæt i gentagne henvendelser. Ventetiden for papirbaseret fremtidsfuldmagter betyder, at borgerens sygdom kan udvikle sig, så en fremtidsfuldmagt ikke oprettes, hvorefter der skal ventes igen på et værgemål. Samlet set vurderes administrationen af området at være i en særdeles kritisk tilstand grænsende til at være i strid med blandt andet god forvaltningsskik.

Familieretshuset har løbende effektiviseret værgemål- og fremtidsfuldmagtsområderne og anser det ikke for muligt at øge produktiviteten yderligere. Tværtimod stiger omkostningen pr. sag på grund af tilbageløb, rykkerhenvendelser fra borgere, mv. Familieretshuset kan desuden ikke fastholde sin ekstraordinære tilførsel af midler til området i lyset af styrelsens faldende bevillinger til øvrige opgaveområder.

Familieretshuset modtager dagligt mere end hundrede henvendelser fra borgere, der venter på deres sag. En række medier, senest DR, har søgt og fået aktindsigt i området. Det vurderes sandsynligt, at Ombudsmanden vil igangsætte en undersøgelse, hvis sagen måtte blive omtalt i de landsdækkende medier.

Løsning

De samlede udgifter forbundet med en konsolidering af værgemålsområdet vurderes at være 32,7 mio.kr. i 2024 stigende til 35,4 mio.kr. i 2027 og derefter, jf. tabel 1.

Tabel 1: Udgift til konsolidering af værgemålsområdet i 2024 og fremefter

Mio. kr. (pl-2023)	2024	2025	2026	2027	BO-år
Værgemål (et stigende antal sager)	14,7	17,6	20,6	23,9	23,9
Værgemål, sagspukkelafvikling	10,6	14,2			
Lægeerklæringer, værgemål	2,1	2,5	2,9	3,4	3,4
Fremtidsfuldmagter (et stigende antal sager)	4,0	5,0	6,4	8,1	8,1
Fremtidsfuldmagter, sagspukkelafvikling	1,3	1,8			
Total (mio. kr.)	32,7	41,1	29,9	35,4	35,4

Kilde: Familieretshuset

Det er i vurderingen forudsat, at Familieretshuset tilføres en merbevilling fra 1. januar 2024 og herefter igangsætter rekruttering og oplæring af ekstra medarbejdere. Det er Familieretshusets vurdering, at merbevillingen med fordel kan følge udgiftsprofilen i tabel 1, indtil der måtte være gennemført en analyse af den langsigtede administration af området og eventuelle afledte ændringer af den 30 år gamle Værgemålslov er gennemført.